

РОЗРОБКА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ» ЗА ПРИНЦИПОМ «BACKWARD PLANNING»

У статті розглядаються особливості застосування принципу планування в зворотному порядку планування у зворотному напрямі у розробці робочої програми з іноземної мови для студентів спеціальності «Менеджмент». Описано підходи до визначення цілей навчання з огляду на вимоги державних стандартів та навчальних програм університетів, а також із урахуванням специфіки іншомовної комунікативної діяльності менеджерів. Виділено такі засади розробки навчальної програми: поєднання технологій традиційної форми навчання та технологій електронного навчання; поглиблене використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації самостійного навчання студентів; зміна функції викладача: від носія знань до організатора проектної та дослідницької роботи студентів; інтерактивність навчання; побудова ієрархії цілей навчання. На підставі визначених цілей автором визначено особливості відбору форм і методів навчання та контролю знань студентів з дисципліни «Іноземна мова». У статті виділено етапи реалізації підходу «планування у зворотному порядку»: визначення очікуваних результатів, підбір форм контролю та свідоцтв оцінки знань, складання навчального плану. Пропонуються рекомендації щодо визначення очікуваних результатів з урахуванням вимог Рекомендацій Комітету Ради Європи з питань мовної освіти. У статті визначено перелік свідоцтв оцінки знань, які доцільно використовувати в рамках вищезазначеного навчального курсу. Також запропоновано рекомендації щодо планування диференційованих форм навчання та навчальних завдань. Авторами надано зразок логічної організації оформлення тематичного плану курсу на прикладі однієї теми. Обґрунтовано можливість синтезу навчального матеріалу, організованого на базі підходу планування у зворотному порядку, із інноваційним компонентом навчально-методичних комплексів із іноземної мови – мовним портфоліо.

Ключові слова: робоча програма, планування у зворотному порядку, навчальні цілі, іншомовна комунікативна компетентність, професійна компетентність, іноземна мова професійного вжитку.

Татьяна Лесь. Основы разработки учебной программы по иностранному языку для студентов специальности «Менеджмент» на основании принципа «планирования в обратном порядке» («backward planning»)

В статье рассмотрены особенности применения принципа планирования в обратном порядке при разработке рабочей программы обучения иностранному языку студентов специальности «Менеджмент». Описаны подходы к определению целей обучения с учетом требований государственных стандартов и учебных программ университетов, а также с учетом специфики иноязычной коммуникативной деятельности менеджеров. Выделены следующие основы разработки учебной программы: объединение технологий традиционной формы обучения и технологий электронного обучения; углубленное применение информационно-коммуникационных технологий для организации самостоятельного обучения студентов; изменение функции преподавателя, от носителя знаний к функции организатора проектной и исследовательской работы студентов; интерактивность учебного процесса; построение иерархии целей обучения. На основании определенных целей авторы обосновали особенности выбора форм и методов обучения и контроля знаний студентов в рамках дисциплины «Иностранный язык». В статье выделены этапы реализации подхода «планирования в обратном порядке»: определение ожидаемых результатов, выбор форм контроля и свидетельств оценки знаний, составление учебного плана. Предлагаются рекомендации по определению ожидаемых результатов с учетом требований Рекомендаций Совета Европы по вопросам языкового образования. В статье приводится список свидетельств оценки знаний, которые рекомендованы к использованию в рамках вышеуказанного учебного курса. Также автор предлагает рекомендации по планированию дифференцированных форм обучения и учебных заданий. В статье приведен пример логической организации оформления тематического плана курса на примере одной темы. Обоснована возможность синтеза учебного материала, организованного по

принципам «планирования в обратном порядке», с инновационным компонентом учебно-методических комплексов по иностранному языку – языковым портфелем.

Ключевые слова: рабочая программа, планирование в обратном порядке, учебные цели, иноязычная коммуникативная компетентность, профессиональная компетентность, иностранный язык для профессиональных целей.

Tetyana Les. Basic principles of allying backward planning to designing an academic program for foreign language teaching to students specializing in management

The article provides a rationale for applying the backward planning principle to designing a course of foreign language for students majoring in management. The necessity to improve the process of designing an academic program emerged due to the existing gap between the requirements to the professional qualifications of managers and the insufficient level of professional communication skills in a foreign language demonstrated by alumni of non-linguistic universities, in particular students specializing in management.

The backward principle of planning a course of foreign language involves three stages of designing a teaching program. The procedure starts with establishing the goals of learning in view of actual requirements to professional managerial activity and the state standards regulating the outcomes of training managers at universities. The instruction plan provided in the article focuses on four spheres of professional communication that allow to determine the learning goals: the ability to conduct a business conversation (job interview, delegating duties, control); the ability to hold a team meeting; the skills of public speaking; negotiation skills.

The second step of the procedure is compiling a set of controlling tools designed to establish whether the learning goals have been reached. The article provides forms and methods of control based on the learning goals, with focus on role-plays and student portfolios as innovative and job-oriented means of preparing students to oral and written professional communication.

The third step is designing the actual course program. The article provides an example of aligning the learning goals, language material, means and forms of control in a learning unit.

The following principles are established as the baseline for designing a course program of teaching a foreign language for professional purposes based on the backward planning paradigm: combining traditional methods with e-learning; advanced usage of information technologies and flipped classroom techniques; a shift in the role of an instructor, from the source of knowledge to the organizer of project and investigation activities; interactive learning; setting a hierarchy of goals.

Key words: academic program, backward planning, learning goals, communicative competence in a foreign language, professional competence.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. В умовах євроінтеграції та глобалізації освітнього й професійного простору володіння іноземною мовою є невід'ємною складовою готовності випускника вищого навчального закладу до виконання своїх професійних обов'язків. Особливістю професійної діяльності менеджерів є висока мобільність, готовність до здійснення професійної комунікації іноземною мовою та співпраці з колегами з інших країн, що потребує високого рівня лінгвістичної, соціокультурної та комунікативної компетенції.

Формуванню іншомовної комунікативної компетентності в майбутніх менеджерів присвячено дослідження А. А. Вербицького, Е. Ф. Зеєра, Н. Н. Кузьміної, В. Майєра, Д. Френсіса, А. В. Хуторського тощо та ін. Проте традиційно навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей, і менеджерів зокрема, зосереджено здебільшого на читанні та перекладі професійно орієнтованих текстів і загалом не сприяє формуванню комунікативних умінь. А тому соціальним замовленням суспільства є підготовка фахівців, які володіють іноземною мовою на рівні, узгодженому з Рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти та Типовими програмами з іноземних мов для спеціальних потреб. Отже, з метою оптимізації процесу навчання іноземних мов студентів спеціальності «Менеджмент» необхідно подолати протиріччя між соціальним замовленням на менеджерів із високим рівнем іншомовної комунікативної компетентності та недостатнім рівнем її сформованості у випускників ВНЗ; між необхідністю реформування процесу формування іншомовної комунікативної компетентності в майбутніх менеджерів та недостатньою розробленістю науково-методичного забезпечення дисципліни [1; 4].

Важливим етапом оптимізації курсу іноземної мови є розробка робочої навчальної програми. Одним з інноваційних підходів до розробки таких програм є «планування у зворотному порядку» (backward planning), авторами якого є Г. Уїгінс (Grant Wiggins) та Джей Мак-Тай (Jay McTighe).

Метою статті є окреслення особливостей розробки робочої програми з іноземної мови для студентів спеціальності «Менеджмент» на базі підходу «планування у зворотному порядку». Розробка програми іноземної мови для професійних цілей здійснюється на підставі Програми з англійської мови для професійного спрямування, укладеної таким колективом авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іванищева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, С. І. Кострицька, Т. І. Скрипник, Н. Ю. Тодорова, А. О. Ходцева і рекомендованої Міністерством освіти і науки України для розробки навчальних модулів курсу англійської мови для різних спеціальностей з урахуванням вимог кредитно-модульної системи. Також для розробки програми курсу іноземної мови професійного спрямування необхідно враховувати Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Результати аналізу вищезазначених документів, емпіричний досвід автора, а також результати опитування роботодавців щодо якості підготовки випускників до здійснення професійної діяльності англійською мовою дають підстави для формування засад розробки навчальної програми з іноземної мови для студентів спеціальності «менеджмент» за принципом «планування у зворотному порядку».

До таких засад належать:

- поєднання технологій традиційної форми навчання та технологій електронного навчання;
- поглиблене використання ІКТ для організації самостійного навчання студентів;
- зміна функції викладача: від носія знань до організатора проектної та дослідницької роботи студентів;
- інтерактивність навчання;
- побудова ієрархії цілей навчання.

Розглянемо етапи реалізації вищезазначеного підходу:

1. Визначення очікуваних результатів.
2. Підбір форм контролю, «свідомств» оцінки знань.
3. Складання навчального плану [2, с. 25].

Визначення очікуваних результатів. На цьому етапі формулюються кінцеві результати, котрих необхідно досягти, визначаються навички та вміння, якими повинен оволодіти студент у процесі вивчення іноземної мови, визначаються пріоритети з огляду на вимоги Міністерства освіти та університету до навчальних програм.

Згідно з Рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань мовної освіти, випускники вищих немовних навчальних закладів мають володіти професійно-орієнтованими іншомовними навичками й уміннями в усіх видах мовленнєвої компетенції, рівень сформованості яких визначається на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця, а саме:

- 1 рік навчання – рівень B1 (рубіжний, або Threshold Professional).
- 2 рік навчання – рівень B2 (просунутий, або Vantage Professional).
- 3 рік навчання – рівень C1 (автономний, або Effective Professional).
- 4 рік навчання – рівень C2 (компетентний, або Mastery Professional).

Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти надають опис рівнів володіння іноземною мовою. Зокрема, визначено такі вимоги:

C1: Може розуміти широкий спектр достатньо складних та об'ємних текстів і розпізнавати імпліцитне значення. Може висловлюватися швидко й спонтанно без помітних утруднень, пов'язаних із пошуком засобів вираження. Може ефективно й гнучко користуватися мовою в суспільному житті, навчанні та роботі. Може чітко, логічно, детально висловлюватися на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами, конекторами та зв'язними програмами висловлювання.

C2: Може розуміти без утруднень практично все, що чує або читає. Може вилучити інформацію з різних усних чи письмових джерел, узагальнити її й зробити аргументований виклад у зв'язній формі. Може висловлюватись спонтанно, дуже швидко й точно, диференціюючи найтонші відтінки смислу в досить складних ситуаціях [3, с. 24].

У Херсонському університеті сформовано перелік здібностей та умінь ефективної комунікаційної взаємодії випускника вищого навчального закладу з кваліфікацією «Бакалавр з менеджменту, менеджер-адміністратор» на базі відповідного Галузевого стандарту вищої освіти, до яких, зокрема, належать такі:

- 1) спілкуватися державною та щонайменше однією з іноземних та слов'янських мов;
- 2) чітко, послідовно та логічно висловлювати свої думки та переконання;
- 3) підтримувати гармонійну соціальну мережу ділових та особистісних контактів як передумову психічного здоров'я та ділового успіху;

- 4) залежно від ситуації обирати найбільш відповідні інформаційні засоби та канали комунікації;
- 5) створювати власний імідж, удосконалювати його складові: зовнішній вигляд, манери, упевненість у собі, позитивну енергетику;
- 6) проявляти хороші манери, культуру мови;
- 7) одягатися відповідно до ситуації з урахуванням особливостей зовнішності та віку;
- 8) переконувати, аргументувати, вести результативні ділові бесіди;
- 9) доводити інформацію до виконавців, тримати їх у курсі справ, зацікавлювати у вирішенні проблем;
- 10) ефективно використовувати невербальні засоби спілкування;
- 11) протидіяти маніпуляції, долати бар'єри спілкування;
- 12) добирати та використовувати психолого-педагогічні технології в професійній та інших сферах життєдіяльності;
- 13) підтримувати врівноважені стосунки з найближчим побутовим оточенням [4, с. 22].

Проте відповідного переліку здібностей та вмінь, які описують рівень володіння іноземною мовою, наразі не існує. З огляду на те, що професійна діяльність менеджера полягає в спілкуванні й робочі завдання вирішуються засобами мови, необхідно детально розглянути та визначити перелік умінь та навичок, які складають іншомовну комунікативну компетенцію майбутнього менеджера.

Згідно з М. О. Ісаєвою, іншомовна комунікативна компетентність менеджера – це здатність та готовність менеджера до здійснення іншомовної професійної та побутової комунікації, в основу яких покладено лінгвістичну, соціокультурну та комунікативну компетенції [1, с. 9].

Лінгвістична компетенція передбачає знання лексичних одиниць, стандартизованих висловів різного рівня, знання правил перетворення лексичних одиниць у висловлювання, здатність застосовувати ці знання та навички в процесі спілкування, а також здатність особистості до мовної гнучкості.

Соціокультурна компетенція передбачає володіння спеціалістом певною сукупністю знань про культуру мови, яка вивчається, знання національно-культурних моделей поведінки, етикету, умінь долати культурні розходження в процесі міжкультурного спілкування, а також розвиток особистісних якостей, пов'язаних із міжкультурною комунікацією.

Комунікативна компетентність передбачає знання правил мовної поведінки, техніки іншомовного спілкування, вибір мовленнєвих форм та засобів і їх застосування, залежно від мети, ситуації спілкування та соціального статусу учасників у процесі соціокультурної та професійної комунікації, а також застосування разом із вербальними невербальних засобів для ефективної комунікації в умовах дефіциту мовних засобів.

Іншомовне професійне спілкування менеджера реалізовується як у формальному, так і в неформальному форматах.

Згідно з Н. Н. Вересовим, основними комунікативними вміннями менеджера є такі:

- уміння проводити ділову бесіду (при прийнятті на роботу, звільненні, консультуванні, делегуванні, контролі);
- уміння проводити нараду, зустріч команди;
- уміння говорити публічно;
- уміння вести переговори [5, с. 126].

Сферою діяльності менеджера є керівництво лінійними й функціональними підрозділами організацій різних форм власності та організаційно-правових форм, забезпечення організацій матеріально-технічними ресурсами, виконання функцій маркетингу в зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, що надає контекст для реалізації вищезазначених умінь, розвиток яких ми вважаємо пріоритетом при розробці робочої програми іноземної мови для студентів спеціальності «Менеджмент» та подальшої розробки навчально-методичного забезпечення курсу.

Установлення загальних та проміжних цілей та завдань має забезпечити можливість досягнення студентами однакових цілей, проте матеріали та завдання повинні мати таку структуру, яка дозволяє диференціювати потреби студентів для їх виконання.

Ізек Гарріет пропонує систему критеріїв та рекомендацій для планування у зворотному порядку, котрі поділяються на три види діяльності за планування, які ми розглядатимемо в цій статті. По-перше, необхідно визначити бажані результати, однакові для всіх студентів. Насамперед це передбачає складання переліку понять, ґрунтовних питань, основних ідей, які необхідно засвоїти в результаті проходження модулю. По-друге, пропонується визначити навчальні цілі, які окреслюють, що студенти будуть знати, розуміти та вміти після опанування навчального матеріалу. І, по-третє,

авторка радить розробити кінцевий проект або завдання іншої форми оцінювання, виконання якого демонструє глибину та якість засвоєння матеріалу модуля [6, с. 141].

Другий етап «планування у зворотному порядку» (back ward planning) – *підбір форм контролю*, «свідощів» оцінки знань. Складаючи навчальний план з іноземної мови, необхідно звертати увагу не на кількість тематичних блоків або розділів, а на те, як перевірити, чи досягли студенти запланованих результатів навчання. Особливістю планування у зворотному порядку є те, що форми та види контролю розробляються до складання навчального плану та змісту курсу.

Принципами вибору форм і методів контролю знань та умінь студентів за Л. М. Болсуновською та Т. В. Коротченко є такі:

- всеосяжність: оцінюються знання та вміння, опановані студентами впродовж усього періоду навчання;
- різноманітність: система форм та методів контролю повинна містити як традиційні, так і інноваційні;
- комплексність: оцінка повинна визначатися не лише на підставі кількості балів, які набрав студент упродовж семестру, а й з урахуванням його портфоліо;
- рефлексія: самооцінювання студентом власної роботи.

Традиційно до методів контролю належать спостереження, усне опитування, письмовий контроль знань та умінь, графічна та практична перевірка, тестовий контроль. До форм контролю належать фронтальна, групова, індивідуальна, комбінована, самоконтроль та взаємоконтроль.

Ізеке Гарріет пропонує розробляти завдання з оцінювання, які не лише надають інформацію про прогрес кожного студента, але й забезпечать диференційований підхід у навчанні, тому ретельний добір таких завдань є критично важливим для планування у зворотному порядку. Ізеке Гарріет виділяє 8 груп таких завдань.

- попереднє оцінювання з огляду на заплановані результати (опитування, анкетування для виявлення рівня знань, розуміння ідей, які розглядатимуться);
- проміжний контроль, формальний та неформальний. Завдання спрямовані на визначення рівня опанування матеріалу, а також виявлення аспектів, які потребують дидактичного коригування;
- декілька форм завдань з оцінювання, які містять однакові концепції, з метою урахування потреб студентів, які потребують додаткових матеріалів або інформації для виконання завдань;
- завдання з перевірки, котрі надають студентам нагоду самостійно обрати формат демонстрації набутих знань та навичок;
- листи спостереження (заповнюються викладачем, який занотовує в процесі навчання, які аспекти, концепції тощо потребують додаткового опрацювання);
- форми самооцінювання;
- журнали класу, групи, індивідуальні журнали тощо [6, с. 141].

З огляду на особливості професійної комунікації менеджерів, ми вважаємо доцільним особливу увагу приділити таким формам контролю, як інсценування (role-play) та портфоліо.

Рівень підготовки студентів до іншомовного спілкування в професійних ситуаціях викладач може перевірити, лише спостерігаючи за студентами, які інсценують відповідні ситуації. Тому необхідно розробити систему заходів, методів та матеріалів для підготовки таких рольових ігор як усних форм оцінювання знань та умінь студентів. До ситуацій, що можуть стати об'єктом інсценування для оцінювання усного мовлення студентів, належать зокрема: інтерв'ю при прийманні на роботу; співбесіда з кандидатами на посаду; зустріч із командою з метою обговорення прогресу у виконанні проекту; мозковий штурм для вирішення робочого завдання; бесіда з оцінювання ефективності професійної діяльності; бесіда з надання зворотного зв'язку в кінці року; публічний виступ-презентація продукту компанії; переговори стосовно виходу на новий ринок; нарада з питання розширення сфери діяльності організації; відео-зустріч із членами команди для надання рекомендації стосовно подальшої діяльності; бесіда в рамках коучингу для співробітника; зустріч-знайомство з новою командою; тренінг.

Портфоліо студента є засобом письмового контролю іншомовної компетенції студента та першим кроком його підготовки до іншомовної професійної комунікації. Мовне портфоліо – це перелік документів, укладених студентом іноземною мовою, які відображають сутність його майбутньої професійної діяльності та надають змогу практичного застосування набутих знань з метою вирішення професійних завдань. Такі документи можуть складатися студентом у результаті виконання творчих завдань або у форматі звіту про виконану навчальну роботу. Результатом виконання продуктивних завдань можуть бути такі документи мовного портфоліо: резюме;

автобіографія; презентація проекту; лист-пропозиція; комерційна пропозиція; звіт про виконання проекту; посадова інструкція; оголошення про вакансію; бюджет проекту; внутрішньокорпоративне оголошення; звіт про діяльність організації; звіт про результати робочої групи; графік виконання проекту; інструкція з проведення інтерв'ю з кандидатами на посаду; тренінг із встановлення індивідуальних цілей;

У частині портфоліо, яка становить звіт про виконану навчальну діяльність студента, можуть бути такі документи: перелік та аналіз галузевих статей; перелік літератури, запланованої до прочитання; зразки документів іноземною мовою; перелік переглянутих та запланованих до перегляду фільмів на професійну тематику; сертифікати, грамоти, свідоцтва про проходження курсів, тренінгів тощо іноземною мовою.

Третій етап реалізації принципу планування у зворотному порядку – власне складання навчального плану: визначення основних напрямів роботи відповідно до кінцевих результатів, форм контролю та оцінки. Дидактичною метою заняття в рамках планування у зворотному порядку є виконання завдання або дослідження. Матеріал, форми роботи, інтерактивні завдання підпорядковуються остаточній меті. Важливим на цьому етапі є визначення матеріалу для викладання курсу іноземної мови професійного спрямування. Однією з основних вимог до вибору навчального матеріалу в сучасному контексті професійної освіти менеджерів є його автентичність, тобто навчальний матеріал повинен містити або бути зразком мовлення носіїв іноземної мови. На підставі кожного навчального тексту необхідно розробити тематичний або змістовий блок, вивчення якого завершується інсценуванням ситуації професійного спілкування менеджерів. Тому необхідно ретельно підібрати тексти, аудіо- та відеоматеріали для опрацювання студентами.

Ізек Гарріет пропонує такі рекомендації щодо планування диференційованих форм навчання та навчальних завдань:

- заняття мають бути диференційованими за змістом, процесами, продуктами навчання, залежно від рівня, інтересів та навчальних стилів студентів;
- різнорівневі завдання, а також ресурси та матеріали різних рівнів;
- робота в різних групах, залежно від навичок, інтересів та навчальних стилів студентів;
- ідеї щодо викладання одного матеріалу різними способами з огляду на теорію множинного інтелекту та навчальні стилі студентів;
- диференційовані техніки опитування;
- ідеї щодо розширення та поглиблення навчального матеріалу для обдарованих студентів;
- форми взаємного навчання;
- дослідні завдання: індивідуальні, групові (у великих та маленьких групах);
- завдання для самостійного навчання у власному темпі;
- завдання для студентів з різними інтересами;
- завдання відкритого типу;
- дебати та дискусії [6, с. 141].

Тематичний виклад змісту навчального матеріалу робочої програми з іноземної мови для студентів спеціальності «Менеджмент» повинен узгоджуватися з метою, формами та методами навчання, визначеними на першому та другому етапах планування. Ми пропонуємо таку логічну організацію оформлення тематичного плану на прикладі теми «Конкуренція»:

Тема: «Конкуренція»

Основний текст: «How to Thrive During Recession: the Time when Your Competitors Surrender»

Допоміжні матеріали: а) аудіо: подкаст «5 Rules of Competition»; б) відео: презентація нового айфона від компанії Apple.

Знання: а) повторення граматичного матеріалу – використання інфінітиву та герундія після дієслова; б) лексичний матеріал з тематики – competitors, external and internal environment, market economy, business outcomes, recession та ін.

Уміння та навички: уміння складати та проводити презентації, уміння наводити аргументації та переконання.

Форми та методи контролю: тест, усний контроль (інсценування презентації нового продукту, мозковий штурм щодо стратегії подолання конкурента), портфоліо (комерційна пропозиція нового продукту).

Ієрархічність цілей у рамках підходу планування у зворотному порядку, підвищена автономність навчання, персоналізація та індивідуалізація навчання, передбачена цим підходом, дозволяє вирішити проблему впровадження мовного портфоліо в практику викладання іноземних мов

у вищих навчальних закладах. Незважаючи на очевидні переваги включення мовного портфоліо як інноваційного компоненту навчально-методичних комплексів з іноземної мови, дуже важко синтезувати підручники з портфоліо студентів унаслідок структури та змісту перших. За рекомендаціями Європейського Мовного Портфоліо портфоліо має складатися з трьох компонентів – Мовного паспорта, Мовної біографії та Досьє. Послідовне досягнення ієрархічних цілей програми іноземної мови професійного вжитку на базі планування у зворотному порядку сприяє наповненню Досьє документами, які не лише демонструють поступ студента у вивченні іноземної мови, але й надають базу, рекомендації, приклади для використання в подальшій професійній діяльності.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Принцип планування у зворотному порядку є перспективним з огляду на сучасні вимоги до іншомовної компетентності випускників ВНЗ за спеціальністю «Менеджмент». Планування робочих програм з дисципліни «Іноземна мова» відбувається на підставі особливостей професійної діяльності менеджерів, що дає змогу чітко визначити цілі навчання. До засад укладання програми курсу іноземної мови професійного спрямування належать такі: поєднання технологій традиційної форми навчання та технологій електронного навчання; поглиблене використання ІКТ для організації самостійного навчання студентів; зміна функції викладача: від носія знань до організатора проектної та дослідницької роботи студентів; інтерактивність навчання; побудова ієрархії цілей навчання. Подальшої розробки потребує цикл навчально-методичного забезпечення дисципліни з огляду на оновлені цілі, форми та методи навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ісаєва М. О. Формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх менеджерів на базі контекстного підходу : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Чебоксари, 2013. 24 с.
2. Болсуновська Л. М., Коротченко Т. В. Переваги використання інноваційної технології «Планування навчання у зворотному порядку» при розробці навчальної програми з дисципліни «Іноземна мова». Сучасні проблеми науки та освіти. 2011. № 5.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра (варіативна частина) / Херсонський державний університет ; [редкол.: Мішуков О. В., Євтухова С. М., Скірко Ю. І., Тюхтенко Н. А., Федяєва В. Л., Карташова І. І.]. Херсон, 2011. 23 с.
5. Вересов Н. Н. Психология управления : учеб. пособие; Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т. Москва : МПСИ; Воронеж : МОДЭК, 2001. 222 с.
6. Harriet Isecke. Backwards Planning: Building Enduring Understanding Through Instructional Design / Shell Education, 2011. 192 p.

REFERENCES

1. Isayeva M. O. Formuvannya inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti u maibutnikh menedzheriv na bazi kontekstnogo pidhodu [The Context-Based Approach to Developing Foreign Language Communicative Competence of Future Managers] :avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 / Isayeva M. O. Cheboksary, 2013. 24 s. [in Ukrainian].
2. Bolsunovska L. M., Korotchenko T. V. Perevahy vykorystannia innovatsiynoyi tekhnolohiyi «Planuvannya navchannia v zvorotnomu poriadku» pry rozrobtsi navchalnoyi program z dystsypliny «Inozemna mova» [The Benefits of Applying the Innovative Technique of Backward Planning to Designing a Course Program of Foreign Language] // Suchasni Problemy Nauky ta Osvity. 2011. # 5. [in Ukrainian].
3. Zahalnoyevropeyski rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European Framework of Reference for Languages Learning, Teaching, Assessment] / Nauk. red. ukr. vyd. d.ped.n., prof.. S.Yu. Nikolayeva. K.: Lenvit, 2003. 273 s. [in Ukrainian].
4. Osvitnio-kvalifikatsiyna kharakterystyka bakalavra (variativna chastyna) [Educational and Proficiency Level of Bachelor] / Khersonskyiderzhavnyiuniversytet; [redkol.: Mishukov O. V., Yevtukhova S. M., Skirko Yu. I., Tiukhtenko N. A., Fediayeva V. L., Kartashova I. I.]. Kherson, 2011. 23 s. [in Ukrainian].
5. Veresov N. N. Psykhologiya upravlieniya: uch. posobiye [Psychology of Management: Learning Guide] / N. N. Veresov ; Ros. akad. Obrazovaniya, Mosk. psychol.-sots. Institute. M. : MPSI ; Voronezh : MODEK, 2001. 222 s. [in Russian].
6. Harriet Isecke. Backwards Planning: Building Enduring Understanding Through Instructional Design / Shell Education, 2011. 192 p. [in English].